

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ
до проєкту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо
встановлення відповідальності для суб'єктів господарювання
за викрадення природного газу та електричної енергії, за
несанкціоновані відбір і розподіл природного газу, а також
виготовлення, збут або використання спеціальних пристроїв
та/або засобів для незаконного впливу на прилади обліку
з метою розкрадання природного газу та електричної енергії»
(далі – проєкт Закону)

I. Визначення проблеми

Частиною першою статті 20 Закону України «Про ринок природного газу» визначено, що оператор газотранспортної системи (далі – ГТС) на виключних засадах відповідає за надійну та безпечну експлуатацію, підтримання в належному стані та розвиток, включаючи нове будівництво та реконструкцію, газотранспортної системи з метою задоволення очікуваного попиту суб'єктів ринку природного газу на послуги транспортування природного газу, враховуючи поступовий розвиток ринку природного газу.

Будь-які дії, спрямовані на несанкціонований відбір природного газу з магістральних газопроводів, загрожують безпеці функціонування ГТС, впливають на технологічні процеси її роботи, порушують газопостачання стратегічно важливих (у тому числі військових) об'єктів, підприємств, соціальних закладів, а також призводять до порушення виконання міжнародних транзитних зобов'язань України.

Проте діючі положення кримінального законодавства не містять спеціальних норм, що враховують особливості здійснення господарської діяльності у відповідній сфері.

У процесі розроблення проєкту Закону було проведено низку нарад зі стейкхолдерами, за результатами яких прийнято рішення щодо розроблення комплексних змін до Кримінального кодексу України для забезпечення врегулювання відповідальності суб'єктів господарювання за правопорушення у сферах обігу природного газу та електричної енергії, зокрема:

викрадення електричної енергії та природного газу;
несанкціоновані відбір та розподіл природного газу;
виготовлення, збут або використання спеціальних пристроїв та/або засобів з метою розкрадання природного газу та електричної енергії (крім побутових споживачів).

На сьогодні стан енергетичного сектору України характеризується значними обсягами технологічних витрат електричної енергії під час її розподілу та передачі електричними мережами, що складає у деяких операторів систем розподілу до 20 відсотків. Такий значний обсяг витрат зумовлено нетехнічними

витратами, які виникають від систематичних розкрадань електричної енергії. За даними акціонерного товариства «Українські розподільні мережі», рівень нетехнічних втрат електричної енергії в Україні становить від 2 до 4 відсотків.

Довідково: орієнтовно 1 відсоток втрат в абсолютній величині становить 1,34 млрд кВт*год, або 5,36 млрд грн, за цінами 2023 року.

Відсутність дієвих механізмів кримінально-правового впливу на суб'єктів господарювання, що здійснюють несанкціонований відбір енергоресурсів, призводить до значних фінансових втрат держави та створює загрозу стабільному функціонуванню об'єднаної енергетичної системи України.

Системні порушення фіксуються на ринку природного газу. За період з 01 лютого 2023 року по 09 березня 2026 року загальний обсяг несанкціонованого відбору природного газу з ГТС України становив 49,3 млн м³ на суму понад 1,051 млрд гривень.

Понад 94 відсотки завданих збитків залишаються некомпенсованими, що свідчить про недостатню ефективність існуючих механізмів притягнення до відповідальності та зумовлює необхідність запровадження кримінально-правових механізмів реагування на зазначені порушення з метою захисту інтересів держави.

Крім економічних наслідків, несанкціоновані відбори енергетичних ресурсів створюють додаткові ризики, зокрема:

- порушення гідравлічного режиму функціонування ГТС;
- зрив постачання природного газу споживачам;
- невиконання Україною міжнародних транзитних зобов'язань;
- загроза порушення енергетичної безпеки держави.

Функціонування ринків природного газу та електричної енергії супроводжується випадками крадіжок, несанкціонованого заволодіння енергоресурсами, а також протиправного виготовлення та використання спеціальних засобів (пристроїв), призначених для втручання в роботу приладів обліку та викривлення даних про фактичне споживання.

Посилення захисту енергетичних ресурсів та запобігання їх несанкціонованому використанню може бути забезпечене шляхом запровадження кримінальної відповідальності за виготовлення та використання спеціальних засобів (пристроїв), призначених для втручання в роботу приладів обліку та викривлення даних показників лічильників про фактичне споживання.

Крім того, прийняття проекту Закону дозволить виконати підпункт «в» підпункту 2 пункту 1 рішення Ради національної безпеки і оборони України від 07 листопада 2023 року «Щодо додаткових заходів із посилення стійкості функціонування енергетичної системи та підготовки національної економіки до роботи в осінньо-зимовий період 2023/24 року», введеного в дію Указом Президента України від 07 листопада 2023 року № 737.

Зазначене завдання передбачає внесення на розгляд Верховної Ради України відповідного проекту Закону та забезпечення його супроводження.

Основні групи (підгрупи), на які проблема справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	+	
Держава	+	
Суб'єкти господарювання,	+	
У тому числі суб'єкти малого підприємництва		+

За допомогою ринкових механізмів проблема не може бути роз'язана, оскільки її розв'язання потребує прийняття відповідного нормативно-правового акта.

За допомогою діючих регуляторних актів питання не може бути вирішене.

II. Цілі державного регулювання

Основними цілями державного регулювання є запровадження кримінальної відповідальності за:

викрадення природного газу та електроенергії, а також за несанкціоновані відбір і розподіл природного газу;

виготовлення, збут або використання спеціальних пристроїв та/або засобів для незаконного впливу на прилади обліку з метою розкрадання природного газу та електричної енергії (крім побутових споживачів).

Положення норм, запропонованих проектом Закону, не поширюватимуться на побутових споживачів.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Альтернатива 1 Прийняття проекту Закону	Прийняття проекту Закону дозволить запровадити кримінальну відповідальність за: викрадення природного газу та електроенергії, а також за несанкціоновані відбір і розподіл природного газу; виготовлення, збут або використання спеціальних пристроїв та/або засобів для незаконного впливу на прилади обліку з метою розкрадання природного газу та електричної енергії (крім побутових споживачів);

	створити реальний превентивний механізм на енергетичних ринках. Прийняття проекту Закону є єдиним прийнятним способом досягнення визначеної мети.
Альтернатива 2 Залишення існуючої ситуації без змін	Неприйняття проекту Закону призведе до: подальших значних втрат держави від викрадення природного газу та електроенергії, а також несанкціонованого відбору і розподілу природного газу; збереження ризиків для надійного функціонування ГТС та для енергетичної безпеки держави.

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1 Прийняття проекту Закону	Прийняття проекту Закону дозволить: мінімізувати втрати держави від злочинів на ринках електричної енергії та природного газу; підвищити надійність функціонування енергетичної системи України; а також сприятиме поповненню державного бюджету за рахунок застосування штрафних санкцій.	Відсутні.
Альтернатива 2 Залишення існуючої ситуації без змін	Відсутні.	Альтернатива є неприйнятною, оскільки не забезпечує досягнення цілей державного регулювання, у частині запобігання правопорушенням у сфері електричної енергії та природного газу, що

		унеможливиює зменшення втрат держави від таких правопорушень та навпаки створює додаткові ризики для фінансової стабільності енергетичного сектору.
--	--	---

Оцінка впливу на сферу інтересів громадян

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1 Прийняття проєкту Закону	Прийняття проєкту Закону сприятиме підвищенню надійності функціонування енергетичної системи України.	Відсутні.
Альтернатива 2 Залишення існуючої ситуації без змін	Відсутні.	Альтернатива є неприйнятною, оскільки існують високі ризики порушення стабільності функціонування енергетичної системи України.

Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1 Прийняття проєкту Закону	Прийняття проєкту Закону сприятиме: забезпеченню рівних умов діяльності на енергетичних ринках; підвищенню дисципліни виконання договірних зобов'язань; зменшенню випадків недобросовісної поведінки.	Відсутні.
Альтернатива 2 Залишення існуючої ситуації без змін	Відсутні.	Відсутність можливості забезпечення чітких правил гри для суб'єктів господарювання

		на енергетичних ринках шляхом запровадження відповідальності за правопорушення створює ризики фінансових втрат для сумлінних учасників ринку.
--	--	---

Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей

Показник	Великі	Середні	Малі	Мікро	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць.	2	Близько 80 тисяч	-	-	80 000
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків.	0,001%	Більше 99,9%	-	-	100%

Сумарні витрати за альтернативами	Сума витрат, гривень*
Альтернатива 1 Прийняття проекту Закону	Витрати держави: Можливі додаткові організаційні та адміністративні витрати правоохоронних органів, органів прокуратури та судової системи, пов'язані із застосуванням нових положень кримінального законодавства, які здійснюватимуться в межах наявних бюджетних призначень. Витрати суб'єктів господарювання: Відсутні додаткові витрати для добросовісних суб'єктів господарювання. Водночас для осіб, які вчиняють відповідні правопорушення, можуть виникати витрати, пов'язані із застосуванням заходів кримінально-правового впливу.
Альтернатива 2 Залишення існуючої ситуації без змін	Витрати держави: Подальше зростання втрат природного газу та електричної енергії внаслідок несанкціонованого відбору та викрадення, недоотримання податкових надходжень, додаткові витрати на

	забезпечення стабільності функціонування енергетичної системи. Витрати суб'єктів господарювання: Фінансові втрати операторів енергетичної інфраструктури та інших сумлінних учасників ринку, пов'язані з несанкціонованим споживанням енергоресурсів, необхідністю компенсації небалансів та збільшенням операційних витрат.
--	--

*Для добросовісних суб'єктів господарювання виконання вимог проекту Закону не передбачає додаткових регуляторних вимог у вигляді додаткових фінансових, часових або адміністративних витрат, пов'язаних із провадженням господарської діяльності, а саме:

- не встановлює нових обов'язків для суб'єктів господарювання;
- не вводить нових дозволів, погоджень чи ліцензій;
- не передбачає подання звітності;
- не вимагає додаткових адміністративних процедур;
- не передбачає витрат часу або коштів для бізнесу.

Відповідно до додатка 2 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2024 року № 308 (далі – Методика), розрахунок витрат здійснюється у разі запровадження регуляторним актом нових обов'язків, адміністративних процедур, вимог щодо подання документів, отримання дозволів, погоджень, проходження перевірок або інших дій, виконання яких потребує додаткових витрат часу чи коштів суб'єктами господарювання.

Проект Закону не містить таких положень та не встановлює для суб'єктів господарювання нових регуляторних вимог. У зв'язку з цим витрати суб'єктів господарювання великого, середнього, малого підприємництва та мікропідприємництва відсутні, а розрахунки відповідно до додатка 2 до Методики не здійснювалися.

Проект Закону спрямований виключно на встановлення кримінальної відповідальності за окремі протиправні діяння у сферах природного газу та електричної енергії та не покладає на добросовісних суб'єктів господарювання нових обов'язків, пов'язаних із провадженням господарської діяльності.

З огляду на відсутність додаткових витрат для суб'єктів малого підприємництва, розрахунок витрат відповідно до додатку 4 до Методики (М-Тест) не здійснювався.

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблеми)	Бал результативності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного балу
Альтернатива 1 Прийняття проекту Закону	4	Максимальний бал. Прийняття проекту Закону дозволить запровадити кримінальну відповідальність суб'єктів господарювання за: викрадення електричної

		енергії та природного газу; несанкціоновані відбір і розподіл природного газу; виготовлення, збут або використання спеціальних пристроїв та/або засобів для незаконного впливу на прилади обліку з метою розкрадання природного газу та електричної енергії. Це сприятиме підвищенню надійності функціонування енергетичних ринків та забезпеченню енергетичної безпеки держави.
Альтернатива 2 Залишення існуючої ситуації без змін.	1	Мінімальний бал свідчить про неможливість досягнення цілей державного регулювання альтернативним способом.

Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Альтернатива 1 Прийняття проєкту Закону	Реалізація норм проєкту Закону дозволить: запобігти кримінальним правопорушенням на ринках природного газу та електричної енергії; забезпечити належну дисципліну споживання суб'єктів господарювання;	Відсутні.	У разі прийняття проєкту Закону цілі державного регулювання будуть досягнуті повною мірою.

	гарантувати безпеку транспортування і розподілу електричної енергії та природного газу. Це сприятиме підвищенню рівня енергетичної безпеки держави.		
Альтернатива 2 Залишення існуючої ситуації без змін.	Альтернатива є неприйнятною, оскільки не забезпечує досягнення поставленої мети державного регулювання.	У разі неприйняття проекту Закону можливе подальше накопичення заборгованості, спричинене викраденням електричної енергії та природного газу, несанкціонованим відбором і розподілом природного газу. Виникатимуть фінансові втрати через виготовлення, збут або використання спеціальних пристроїв та/або засобів для незаконного впливу на прилади обліку з метою розкрадання природного газу або електричної енергії.	Проблема залишиться невирішеною.

		Зберігатимуться ризики для надійного функціонування енергетичної системи та енергетичної безпеки держави.	
--	--	---	--

Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи/причини відмови від альтернативи	Оцінка ризику зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта
Альтернатива 1 Прийняття проєкту Закону	Прийняття проєкту Закону дозволить запровадити кримінальну відповідальність суб'єктів господарювання за: викрадення електричної енергії та природного газу; несанкціоновані відбір і розподіл природного газу; виготовлення, збут або використання спеціальних пристроїв та/або засобів для незаконного впливу на прилади обліку з метою розкрадання природного газу та електричної енергії. Це сприятиме підвищенню надійності функціонування енергетичних ринків та забезпеченню енергетичної безпеки держави.	Ризик впливу зовнішніх чинників – низький. Запропонований проєкт Закону спрямований на встановлення додаткових механізмів кримінально-правового захисту економічних відносин у сферах постачання та розподілу природного газу і електричної енергії. Водночас на результативність дії регуляторного акта можуть впливати окремі зовнішні чинники, зокрема: рівень ефективності діяльності правоохоронних органів щодо виявлення та документування відповідних правопорушень; практика застосування нових норм судами; загальний стан енергетичної

		інфраструктури в умовах воєнного стану; економічна ситуація та платоспроможність суб'єктів господарювання. Разом з тим зазначені чинники не впливають на можливість реалізації положень проекту Закону та не перешкоджають досягненню його основної мети - посиленню захисту енергетичних ресурсів від протиправних посягань.
Альтернатива 2 Залишення існуючої ситуації без змін.	Альтернатива є неприйнятною, оскільки не забезпечує досягнення поставленої мети державного регулювання.	Ризик впливу зовнішніх чинників – високий. Збереження діючого стану правового регулювання не забезпечує належного превентивного впливу на випадки несанкціонованого відбору природного газу та електричної енергії суб'єктами господарювання. На ефективність цієї альтернативи можуть негативно впливати такі зовнішні чинники: зростання кількості випадків незаконного споживання енергоресурсів в умовах воєнного стану; погіршення фінансового стану окремих суб'єктів господарювання;

		збільшення навантаження на об'єкти енергетичної інфраструктури; пошкодження об'єктів критичної інфраструктури внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України; збільшення обсягів тіньової діяльності на ринках природного газу та електричної енергії. За наявності зазначених чинників проблема може загострюватися, а рівень завданих збитків державі та учасникам енергетичних ринків зростати.
--	--	--

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Першочерговим механізмом розв'язання визначеної проблеми є прийняття проєкту Закону, реалізація якого забезпечить запобігання кримінальним правопорушенням у сферах обігу природного газу та електричної енергії.

Міністерство енергетики України для впровадження проєкту Закону має здійснити наступні заходи:

- погодження з відповідними центральними органами виконавчої влади;
 - подання до Міністерства юстиції України для проведення правової експертизи;
 - внесення на розгляд до Кабінету Міністрів України;
 - забезпечення супроводу проєкту Закону у Верховній Раді України.
- Після прийняття проєкту Закону будуть здійснюватися такі заходи:
- забезпечення інформування громадськості та суб'єктів господарювання щодо його положень;
 - надання роз'яснень стосовно практичного застосування положень Закону;
 - забезпечення взаємодії із заінтересованими органами державної влади щодо реалізації його положень.

Суб'єктам господарювання для виконання вимог регулювання необхідно ознайомитися з положеннями проєкту Закону та забезпечити їх дотримання у процесі здійснення господарської діяльності.

На результативність дії проєкту Закону можуть впливати окремі зовнішні чинники, зокрема загальна економічна ситуація в державі, стан функціонування енергетичної інфраструктури в умовах воєнного стану, ефективність діяльності правоохоронних органів щодо виявлення та припинення відповідних правопорушень, а також практика застосування запропонованих норм судами.

Разом з тим вплив зазначених чинників не є визначальним та не перешкоджатиме досягненню цілей державного регулювання.

Істотних негативних наслідків від реалізації положень проєкту Закону для добросовісних суб'єктів господарювання не прогнозується.

Можливі ризики пов'язані переважно з практикою застосування нових положень законодавства на початковому етапі їх реалізації, однак вони не впливають на досягнення мети регулювання та мають обмежений характер.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги

Реалізація проєкту Закону, у разі його прийняття, здійснюватиметься в межах наявних повноважень і ресурсів відповідних органів державної влади (правоохоронних органів, органів прокуратури та судової системи). Можливі додаткові організаційні заходи, пов'язані із застосуванням нових положень кримінального законодавства. Не потребуватимуть виділення додаткових коштів з державного бюджету та здійснюватимуться в межах наявного ресурсного забезпечення відповідних органів.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Строк дії проєкту Закону не обмежується у часі.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Після набрання чинності Законом його результативність визначатиметься такими показниками:

- 1) кількість суб'єктів господарювання, на яких поширюватиметься дія;
- 2) кількість зареєстрованих кримінальних проваджень за фактами правопорушень;
- 3) кількість виявлених фактів викрадення електричної енергії та природного газу, несанкціонованого відбору та розподілу природного газу;
- 4) обсяги природного газу та електричної енергії, щодо яких встановлено факти незаконного відбору або викрадення;
- 5) сума збитків, встановлених у кримінальних провадженнях за відповідними правопорушеннями;

6) сума штрафів, накладених за результатами розгляду кримінальних проваджень;

7) сума відшкодованих збитків, завданих правопорушеннями у сферах природного газу та електричної енергії

Рівень інформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень проєкту Закону визначається як високий, оскільки його буде оприлюднено на офіційному вебсайті Міністерства енергетики України: <https://www.mev.gov.ua/>.

До якісних показників результативності можуть бути віднесені:

- 1) підвищення рівня добросовісної конкуренції на енергетичних ринках;
- 2) зниження ризиків незаконного споживання енергоресурсів;
- 3) підвищення рівня дисципліни суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог законодавства;
- 4) підвищення рівня енергетичної безпеки держави.

Міністерство енергетики України в межах компетенції надає необхідні роз'яснення щодо норм проєкту Закону.

IX. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Відстеження результативності проєкту Закону буде здійснюватися відповідно до статті 10 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Метод проведення відстеження результативності проєкту Закону – статистичний.

Вид даних, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності проєкту Закону – статистичні.

Відстеження результативності дії проєкту Закону буде здійснюватися Міністерством енергетики України статистичним методом на основі аналізу показників його результативності.

Базове відстеження результативності проєкту Закону здійснюватиметься протягом року з дня набрання ним чинності.

Повторне відстеження проєкту Закону здійснюватиметься не пізніше двох років з дня набрання ним чинності.

Періодичні відстеження результативності проєкту Закону будуть здійснюватися раз на кожні три роки, починаючи з дня виконання заходів з базового та повторного відстеження його результативності.

Джерелами інформації для проведення відстеження результативності проєкту Закону будуть:

- статистичні дані операторів систем передачі та розподілу;
- дані правоохоронних органів щодо відкритих кримінальних проваджень;
- дані Офісу Генерального прокурора щодо кримінальних проваджень відповідної категорії;

судова практика щодо правопорушень, пов'язаних із викраденням електричної енергії та природного газу, несанкціонованим відбором та розподілом природного газу;

інформація суб'єктів господарювання паливно-енергетичного комплексу щодо виявлених випадків правопорушень.

**Перший віце-прем'єр-міністр України –
Міністр енергетики України**
_____ 2026 р.

Денис ШМИГАЛЬ